

پیامهای
هوان اجتماعی

جامعه شناسی یک

پایه نهمی

نام دبیر: مریم یابنده جهرمی
استان فارس: شهرستان مرودشت

Lm.yabandeh@Hotmail.com

درس ششم

YABANDEH

[T.me/Ensaniaaa](https://t.me/Ensaniaaa)

در درس های گذشته بیان شد که :

✓ انسانها با آگاهی و اراده به کنش اجتماعی می پردازند.

✓ انسان ها از طریق کنش اجتماعی در ساختن جهان اجتماعی و تداوم آن مشارکت می کنند.

❖ آیا این بدان معناست که ما همواره می توانیم هرگونه بخواهیم جهان اجتماعی را بسازیم یا تغییر دهیم؟
یا اینکه جهان اجتماعی پیامدهایی دارد که بر اراده و فعالیت های ما تأثیر می گذارد؟

درست است که جهان اجتماعی به خواست و اراده انسان به وجود آمده است ، اما این بدان معنا نیست که ما می توانیم هرگونه بخواهیم آن را بسازیم یا تغییر دهیم.
یکی از جامعه شناسان معتقد است که سهم پیشینیان در ساختن جهان اجتماعی بیشتر از ماست همچنان که سهم ما در ساختن جهان آیندگان بیش از آنها است.

در این درس به توضیح این مطلب می پردازیم .

آیا ما می توانیم جهان اجتماعی را هرگونه بخواهیم بسازیم یا تغییر دهیم ؟

خیر

جهان اجتماعی پس از آن که باکنش انسانها تحقق پیدا کرد، پیامد ها و الزام هایی (ارزش ها، مقررات، قوانین و...) رابه دنبال می آورد که به اراده و قرارداد تک تک افراد وابسته نیست واین پیامدها و الزامها موقعیت جدیدی (فرصت ها و محدودیت ها) را برای کنش ها و انتخاب های بعدی ما فراهم می کند.

تحقق جهان اجتماعی ← پیامد ها و الزام ها

۱- فرصت ها

۲- محدودیت ها

قبلا به تفاوت کنش انسان ها و فعالیت حیوانات اشاره کردیم . یکی از تفاوت های انسان و حیوانات در خانه سازی آشکار می شود .

❖ مهم ترین تفاوت خانه سازی حیوانات با خانه سازی انسان ها چیست ؟

انسان ها پس از ساختن خانه ناچار می شوند ، متناسب با شرایط خانه ، در خود و شیوه زندگیشان تغییر ایجاد کنند.

❖ دلیل تفاوت زندگی انسان کوچ نشین، یک جانشین و شهرنشین چیست ؟

هر کدام پس از ساختن خانه ناچار می شوند، متناسب با شرایط خانه ، در خود و شیوه زندگیشان تغییر ایجاد کنند.

جهان اجتماعی را می توان همچون خانه ای در نظر گرفت که انسان آن را می سازد ولی این خانه پس از ساخته شدن الزام ها و پیامدهایی برای انسان پدید می آورد که رفتار و زندگی او را متاثر می سازد .

هر چند ما انسان ها در جهانی به دنیا می آییم که توسط **گذشتگان** پدید آمده است، جهانی که باورها، ارزش ها، هنجارها و نمادهای آن شکل گرفته اند و به فعالیت اجتماعی ما شکل می دهند، اما ما انسان ها صرفاً **کنشگری منفعل نیستیم** و می توانیم با **اراده و آگاهی که داریم** در جهت **تداوم، گسترش و پیشرفت این جهان** حرکت کنیم یا **جهان اجتماعی جدیدی** را به وجود آوریم.

انسان ها به دو صورت می توانند بر جهان اجتماعی تاثیر بگذارند :

تغییر جهان اجتماعی و ساختن جهانی جدید

تداوم، گسترش و پیشرفت جهان اجتماعی

لازمه رسیدن به این امر
آگاهی و اراده نوین
است .

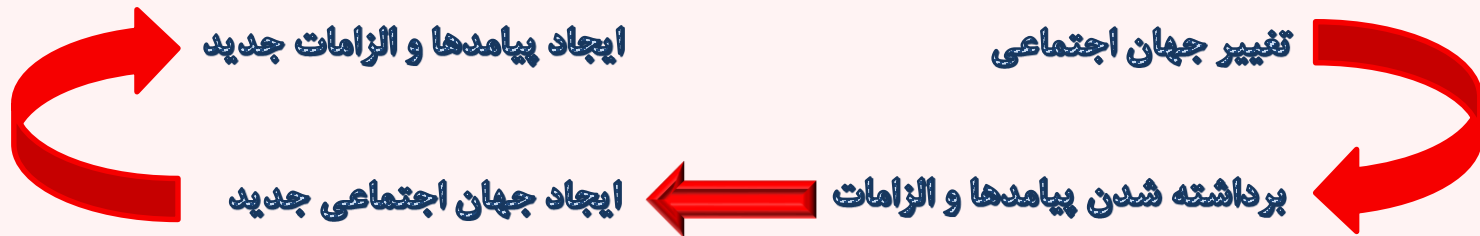
❖ جهان اجتماعی موجود ممکن است از گسترش اراده و آگاهی نوین و شکل گیری جهان اجتماعی جدید **جلوگیری** کند .

T.me/Ensaniaa

□ هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است.

مشارکت اجتماعی افراد ← تداوم جهان اجتماعی ← تداوم پیامدها و الزامات

□ با تغییر جهان اجتماعی موجود ، و در پی آن، برداشته شدن الزام هایش ، جهان اجتماعی جدیدی شکل می گیرد و الزام های دیگری به دنبال می آورد که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیری گذارد.

منظور از فرصت ها و محدودیت ها در جهان اجتماعی چیست ؟

منظور از فرصت ، **حقوق** و منظور از محدودیت ، **تکالیف** افراد جامعه می باشد .

سوال

❖ پیامدهای جهان اجتماعی برای انسان فرصت ایجاد می کنند یا محدودیت ؟ **هم فرصت و هم محدودیت**

□ برای پاسخ به این سوال به مثال زیر توجه کنید :

هر خانه ای نقشه ای دارد که یک معمار، آن را در قالب در و دیوار بنا می کند. بدون این اجزا، هیچ نقشه ای بر روی زمین تبدیل به خانه واقعی نمی شود. آیا یک خانه می تواند تنها از در، یا تنها از دیوار ساخته شده باشد؟

اگر صرفاً از دیوار ساخته شده باشد، ورود و خروج به آن غیرممکن می شود و اگر همه اش در و پنجره باشد، امنیت و آرامش اهل خانه را تأمین نمی کند.

در واقع درها و دیوارهای خانه برای اهل خانه هم فرصت و هم محدودیت ایجاد کرده اند و هیچ خانه ای بدون این فرصت ها و محدودیت ها ممکن نمی شود.

جهان اجتماعی نیز در قالب فرصت ها و محدودیت ها تحقق می یابد.

T.me/Ensaniaa

محدودیت	فرصت	الزام و پیامد
دیر رسیدن به مقصد	سلامت رسیدن به مقصد	قوانین راهنمایی و رانندگی
فراگیری قواعد زبان	امکان ارتباط با هم زبانان	قواعد زبان
رسیدن به مدرسه در ساعت معین	برقراری نظم	قوانین مدرسه
عدم آزادی پوشش	رستگاری اخروی	جهان اجتماعی اسلام
بی توجهی به ابعاد معنوی	افزایش رفاه مادی	جهان اجتماعی سکولار

❖ بخش های مختلف جهان اجتماعی، **فرصت ها و محدودیت** هایی دارند.

❖ فرصت ها و محدودیت ها به **یکدیگر وابسته اند** و هیچکدام بدون دیگری محقق نمی شوند . به عبارت دقیق تر، فرصت ها و محدودیت ها، دو روی یک سکه هستند .

❖ هر جهان اجتماعی بر اساس **عقاید و ارزش های خود**، **افق ها** و ظرفیت های جدیدی برای انسان فراهم می کند و ممکن است برخی ظرفیت های انسان را نادیده بگیرد .

مثال

۲- برخی جهان های اجتماعی به نیازهای دنیوی و مادی انسان بی توجه هستند و از توانمندی های انسان برای آبادانی جهان استفاده نمی کنند.

۱- برخی جهان های اجتماعی استعدادهای معنوی انسان را نادیده می گیرند و به فطرت آدمی اجازه شکوفایی نمی دهند .

❖ جهان های اجتماعی مختلف را می توان بر اساس **آرمان ها** و **ارزش های** آنها و نیز **فرصت ها** و **محدودیت هایی** که به دنبال می آورند، ارزیابی کرد.

منظور از جهان متجدد چیست ؟

جهان متجدد ، غرب بعد از رنسانس یعنی جهان غرب چهارصدسال اخیر است.

جهان های اجتماعی را براساس فرهنگشان به دو دسته تقسیم می شوند

جهان معنوی

جهان دنیوی (سکولار)

جهان اساطیری

جهان توحیدی

❖ جهان دنیوی دارای فرهنگ دنیوی است و به فرهنگ دنیوی « فرهنگ سکولار » می گویند .

❖ فرهنگ دنیوی یا سکولار فرهنگی است که عقاید و ارزش های آن مربوط به این جهان است .

جهان های اجتماعی را براساس فرهنگشان دو نوع تقسیم می شوند

جهان معنوی

جهان دنیوی

ویژگی های جهان دنیوی (سکولار)

عقاید و ارزش های آن مربوط به این جهان است

جهان دیگرانکاری شود یا در محدوده منافی که برای خواسته های این جهانی انسان دارد پذیرفته می شود .

همه توانمندی ها و استعداد های انسان را در خدمت این دنیا به کار می گیرد .

توانمندی ها و استعداد های معنوی انسان به فراموشی سپرده می شود .

جهان های اجتماعی را براساس فرهنگشان دو نوع تقسیم می شوند

جهان معنوی

جهان دنیوی

ویژگی های جهان معنوی

هستی را فراتر از جغرافیایی طبیعت می بینند و زندگی این جهان را درسایه حیات برتر ، مقدس و متعالی می گردانند.

انسان از محدوده مرزهای این جهان عبور کرده و چهره آسمانی و ملکوتی پیدا می کند

جهان های معنوی به دودسته تقسیم می شوند

جهان اساطیری

جهان توحیدی

ویژگی های جهان توحیدی

جهانی که از انسان تفسیر الهی و توحیدی ارائه می دهد .

جهان های معنوی به دودسته تقسیم می شوند

جهان اساطیری

جهان توحیدی

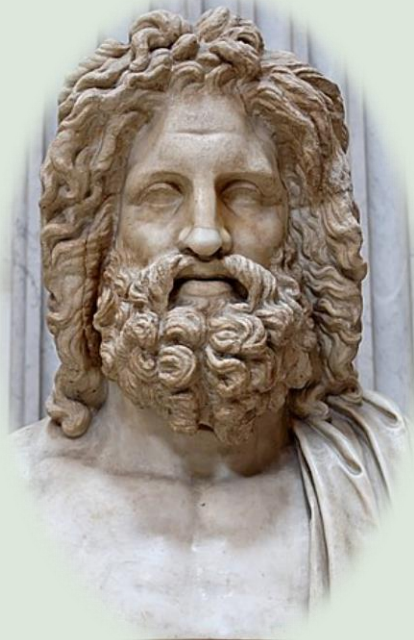

ویژگی های جهان اساطیری

جهانی که به خداوندگاران و قدرت های فوق طبیعی معتقدند .

مانع شکوفایی فطرت آدمی می شوند .

حاصل انحراف بشر از فرهنگ توحیدی می باشند.

ویژگی های جهان متجدد از دیدگاه **ماکس وبر** جامعه شناس **آلمانی**

رویکرد دنیوی و این جهانی

رویکرد دنیوی و این جهانی دارد و در جهت تسلط انسان برعالم طبیعت گام برمی دارد.

کنش عقلانی معطوف به هدف

آدمیان متوجه اهداف دنیوی هستند و برای رسیدن به این اهداف از علوم تجربی استفاده می کنند.

گسترش عقلانیت ابزاری

علوم تجربی و فناوری حاصل از آن قدرت پیش بینی و پیشگیری از حوادث طبیعی را به انسان می دهد.

قفس آهنین

کنش هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی دنبال می کنند رواج می یابد و عرصه برکنش های عاطفی و اخلاقی تنگ می شود و انسان به تدریج اسیر نظام پیچیده ای که خود ساخته است شده و این نظام مثل قفس آهنین همه ابعاد وجود انسان را احاطه می کند و اراده و آزادی انسان از بین می رود .

افسون زدایی

عناصر معنوی و مقدس طرد می شوند و جهان راصرفا مواد و موجودات خامی می داند که همه در اختیار و کنترل انسان هستند و توسط او به کارگرفته ، دگرگون شده و به مصرف می رسند.

زوال عقلانیت ذاتی

فقط علمی را که باروش های تجربی به دست می آیند را علم می داند و علمی را که ازروش های عقلانی و وحیانی(فراتجربی) استفاده می کنند را علم نمی شناسد.

پیامد افول علوم فراتجربی در جهان متجدد چیست ؟

- ۱- امکان ارزیابی ارزش ها و آرمان های بشری که پدیده هایی فراتجربی هستند از بین می رود .
- ۲- داوری درباره عقاید و ارزش ها به تمایلات افراد و گروه های متفرق سپرده می شوند .

سوال

هر یک از ابیات زیر به کدام یک از ویژگی های جهان متجدد اشاره دارد ؟

گسترش عقلانیت ابزاری

از همین آتش چراغش روشن است

قوت افرنگ از علم و فن است

افسون زدایی

کاروان زندگی بی منزل است

در نگاهش آدمی آب و گل است